

PARTICULARITĂȚI ALE CALITĂȚILOR VOINȚEI LA PERSOANELE CU COMPORTAMENT ADICTIV

PARTICULARITIES OF QUALITIES OF WILL IN PEOPLE WITH ADDICTIVE BEHAVIOR

CZU: 159.947:316.624-056.83

<https://doi.org/10.59295/spd2025s.45>

Oxana PALADI

ORCID: 000-0002-6391-5035

E-mail: oxana.paladi@usm.md

Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Miruna Elena MOANȚĂ, drd., România

ORCID: 0000-0002-0177-891X

E-mail: miruna.moantă@gmail.com

Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. Addictions are a current problem that is becoming increasingly widespread among the population. Regardless of its nature (physical or behavioral), studying the components involved in maintaining the addictive cycle and in the physical rehabilitation of addicted people is a necessity. The volitional process is involved in the management of relapses, the qualities of the will providing a broader picture of the problem. The objective of the research is to study the will and its qualities among people who have a natural addiction (e.g. drugs, tobacco, alcohol) or behavioral addiction (e.g. gambling, pornography). The results are low and average in terms of researching the qualities of the will: initiative, responsibility, determination, independence, self-control, perseverance, vigor, attention, determination.

Keyword: will, qualities of will, people with addictive behavior.

INTRODUCERE

Domeniul adicției prezintă deja un istoric privind interesul oferit de literatura de specialitate și de către cercetători. Datorită complexității sale au existat de fiecare dată dezbateri privind componentele cheie ale unui dependențe. Indiferent de perspectiva sau modelul dependenței se poate observa că majoritatea lucrărilor de specialitate prezintă „pierderea controlului” ca o componentă comună exprimată implicit sau explici CITA-TION Grin04 \t \l 1048 [1, p. 1426] . Dependențele au la bază un mecanism de învățare care operează ori se formează în afara zonei conștiente. Ele intervin pe toate palierele vieții unei persoane și sunt dificil de oprit deoarece este lezat inclusiv procesul decizional și este depășită granița unui abuz singular/unic de comportamente sau substanțe [2, p. 1086]. Când ne gândim la dependențe este important de menționat faptul că ele pot să fie atât de substanțe, dar și de comportamente. Incapacitatea de a te opri, compulsiile,

craving-ul, toate acestea indică prezența unui comportament adictiv. Așa cum o persoană poate să dezvolte o dependență de alcool, droguri, sau tutun poate să dezvolte și o dependență de comportamente CITATION Grin04 \t \l 1048 [3, p. 6] . În cazul persoanelor dependente se poate observa faptul că aceștia persistă într-un comportament ridicându-se astfel implicarea voinței în acest proces [4, p. 1]. Jean Piaget susține că putem vorbi de manifestare a voinței în cazul în care sunt prezente două condiții: a) un conflict între două tendințe; b) când cele două tendințe dispun de forțe inegale cedând una în fața celeilalte având loc o inversare, astfel ceea ce era mai slab devine mai puternic, iar ceea ce se considera mai puternic este învins, deși în prima fază era considerat mai slab. Voința, în perspectiva acestuia este o caracteristică a acțiunilor complicate social care necesită mobilizare și se execută cu dificultate CITATION Grin04 \t \l 1048 [5, p. 407] . În consumul de droguri, de exemplu, managementul recăderilor este un proces volițional care implică o dezvoltare complexă din punct de vedere interpersonal, dar și intrapersonal pe dimensiune cognitivă, fizică, spirituală și afectivă [6, p. 4]. Voința antrenează întreaga personalitate a individului, aceasta fiind văzută ca o formă superioară de autoreglare care dispune de anumite calități specifice. Influența acestor calități se resimte atât la nivel conștient cât și la nivel inconștient CITATION Grin04 \t \l 1048 [5, p. 706] . Având ca bază complexitatea ei, se poate observa aportul pe care aceasta îl oferă în sfera domeniului adicțiilor. Dependențele, fiind la bază cu o voință defectuoasă, au ca rezultat acțiuni sau consecințe evaluate negativ [4, p. 673]. Pornind de la studierea literaturii de specialitate s-a conturat obiectivul respectivei cercetări, de a explora voința și calitățile sale în rândul persoanelor ce prezintă dependență de natură fizică (ex: droguri, tutun, alcool) sau de natură comportamentală (de ex: jocuri de noroc, pornografie).

MATERIALE ȘI METODE

Eșantion:

Eșantionul a fost format dintr-un număr de 134 de subiecți cu diverse tipuri de adicții. Aceștia au fost selectați după ce au fost diagnosticați în prealabil de către persoane de specialitate (psihologi clinicieni sau psihiatrii) după caz. Participanții cu vârste cuprinse între 18 și 41 de ani prezintă o singură dependență sau mai multe. Sunt prezente astfel, în acest grup, persoane care au dificultăți cu: alcoolul, tutunul, canabis, substanțe inhalante, alte substanțe, jocuri de noroc, pornografie/sex, jocuri video sau cumpărături. Eșantionul este format dintr-un număr de 57 (SD=0,50) de participanți de gen feminin reprezentând un procent de 42,5% și 77 (SD=0,46) de respondenți de gen masculin reprezentând un procent de 57,5%. Dintre participanți un număr de 10, reprezentând un procent de 7,5, intră în categoria de vârstă între 18 și 22 de ani; 31 de persoane, reprezentând un procent de 23,1, intră în categoria de vârstă 23 de ani și 27 de ani; un număr de 36 de participanți, reprezentând un procent de 26,90, intră în categoria de vârstă între 28 și 31 de ani; 22 de participanți reprezentând un procent de 15,7 intră în categoria de vârstă între 32 și 36 de ani; 35 de participanți, reprezentând un proces de 26,1, intră în categoria de vârstă cuprinsă între 37 și 41 de ani, doar 1 persoană, reprezentând 0,7%, din întreg eșantionul are peste 42

de ani. În concluzie evidențiem că cel mai mare este grupul participanților care se află în intervalul de vârstă 28 – 31 de ani, urmat de grupul participanților din categoria de vârstă între 37 și 41 de ani, reprezentând 26,1% din numărul total al persoanelor intervievate.

Probe utilizate:

Pentru măsurarea calităților voinței a fost utilizat **Chestionarul pentru diagnosticarea calităților volitive ale personalității**, autor M.V. Ciumakov. Chestionarul are ca scop diagnosticarea sferei emoțional-volitive a personalității, însumând în total un număr de 78 de itemi. Variantele de răspuns sunt: *da, deseori; uneori; nu/nu știu*. Acesta permite descrierea calităților voinței: responsabilitate, inițiativă, decizie, independență, expunere, perseverență, energie, atenție și determinare. Însumând numărul itemilor se obțin următoarele nivele: cu scoruri cuprinse între 0 și 3 – persoane cu un nivel scăzut; cu scoruri cuprinse între 4 și 6 – persoane cu un nivel mediu și cu scoruri cuprinse între 7 și 10 – persoane cu un nivel înalt pentru fiecare din calitățile voinței. Fiecare calitate reprezintă o scală din chestionarul general. Acestea sunt interpretate în funcție de scorurile obținute de persoană pe fiecare dimensiune în parte. De exemplu, o persoană cu scor crescut la scala: „Inițiativă” descrie un om proactiv, activ, cu tendințe crescute de conducere. Sunt persoane cu creativitate care inițiază lucruri sau se străduiesc să schimbe ceva. La polul opus o persoană cu scoruri scăzute la această variabilă descrie oameni pasivi, nemulțumiți de situația lor actuală fără o înclinație clară înspre a schimba ceva în viața lor.

REZULTATE

Administrarea chestionarului pentru diagnosticarea calităților volitive ale personalității a oferit oportunitatea de a obține date concrete la acest aspect. În fig. 1 se pot observa rezultatele privind calitățile „Inițiativă”, „Responsabilitate”, „Decizie”.

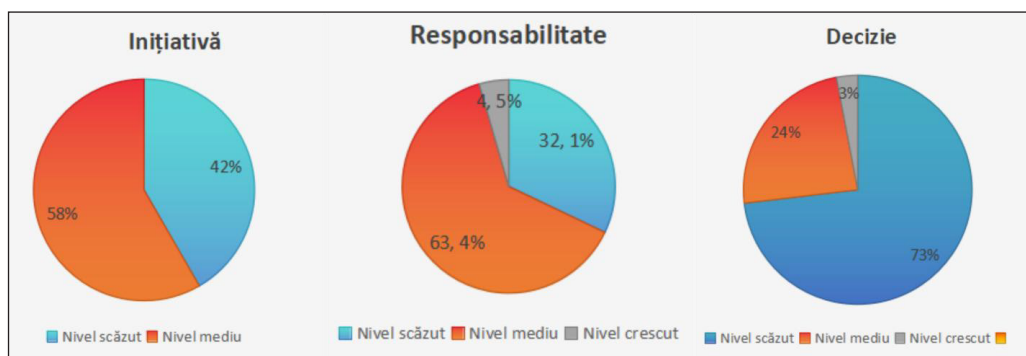

Figura 1. Niveluri pentru calitățile voinței: inițiativă, responsabilitate, decizie

Pentru calitatea „Inițiativă”, 77 de participanți din 134 reprezentând 57,5%, denotă un nivel scăzut de inițiativă și 42 de participanți reprezentând 42,0% denotă un nivel mediu de inițiativă. Identificăm că o mare parte din participanți prezintă rezultate scăzute la

această calitate care definește prezența comportamentului adictiv ca o constantă în viața lor. Pentru calitatea „Responsabilitate”: 43 de respondenți, reprezentând 32,1%, prezintă un nivel scăzut de responsabilitate, 85 de respondenți, reprezentând 63,4% – un nivel mediu de responsabilitate și 6 respondenți, reprezentând 4,5%, denotă un nivel crescut de responsabilitate. Pentru calitatea „Decizie”: 98 de persoane, reprezentând 73,0%, au un nivel scăzut de decizie, 32 reprezentând 24,0% – denotă un nivel mediu și 4 reprezentând 3,0% – denotă un nivel crescut de decizie.

Conform rezultatelor, la nivel comparativ, din numărul total de 134 de participanți, la calitatea „Inițiativă”, cel mai mare număr al respondenților au obținut un nivel scăzut, pentru calitatea „Responsabilitate” se poate observa faptul că cel mai mare este grupul participanților care au obținut scoruri medii, iar la calitatea „Decizie” majoritatea participanților au obținut nivel scăzut.

În figura numărul 2 se pot observa rezultatele obținute la calitățile „Independență”, „Autocontrol”, „Perseverență”.

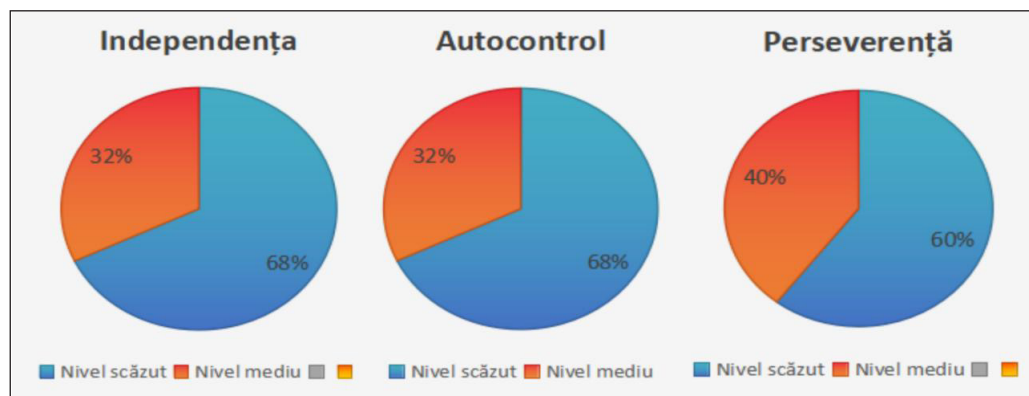

Figura 2. Niveluri pentru calitățile voinței: independență, autocontrol, perseverență

La calitatea „Independență”, 91 de persoane, reprezentând 68,0% din grupul întreg, prezintă scoruri scăzute și 43 de persoane, reprezentând 32,0%, prezintă scoruri medii. La calitatea „Autocontrol” dintr-un număr de 134 de participanți, 91 de respondenți, reprezentând 68,0%, au înregistrat un nivel scăzut de autocontrol și 43, reprezentând 32,0% de respondenți, au înregistrat un nivel mediu de autocontrol. La calitatea „Perseverență”, 81 de persoane, reprezentând 60,0%, denotă nivel scăzut de perseverență și 53, reprezentând 40,0%, denotă nivel mediu de perseverență.

Astfel, din fig. 2 observăm că pentru calitatea „Independență” cel mai mare grup de respondenți au obținut un nivel scăzut; la calitatea „Autocontrol” scorurile au fost similare și anume, majoritatea respondenților, înregistrând pentru calitatea dată un nivel scăzut, respectiv, și pentru calitatea „Perseverență”, se menține aceeași situație, cea mai mare parte din subiecții intervievați au obținut nivel scăzut.

În fig. 3 sunt prezentate scorurile pentru calitățile „Vigoare”, „Atenție” și „Determinare”.

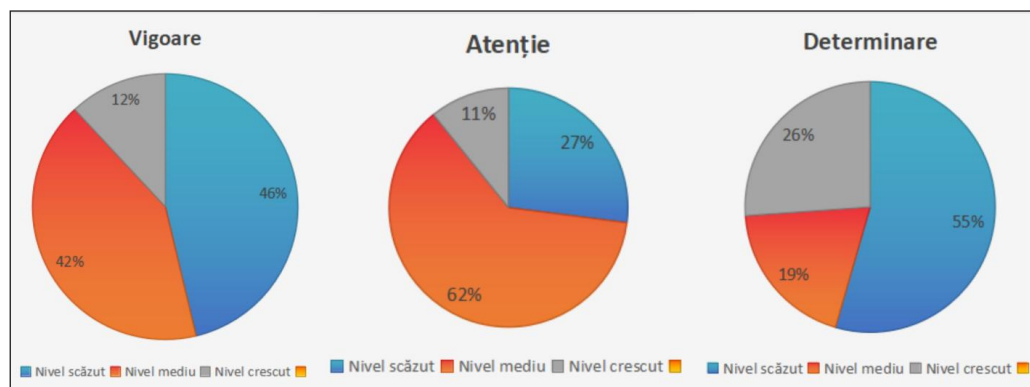

Figura 3. Niveluri pentru calitățile voinței: vigoare, atenție, determinare

Pentru calitatea „Vigoare” 62 de participanți, reprezentând 46,0%, au înregistrat un nivel scăzut la această componentă; 56 de participanți, reprezentând 42,0%, rezultate medii; 16 participanți, reprezentând 12,0%, au înregistrat scoruri crescute. Pentru calitatea „Atenție” 40 de participanți, reprezentând 27,0%, denotă scoruri scăzute, 78 de subiecți, reprezentând 62,0% de participanți, denotă un nivel mediu de focusare al atenției, iar 16, reprezentând 11 participanți, au înregistrat un nivel crescut de focusare a atenției. Pentru calitatea „Determinare” 73 de participanți, reprezentând 55,0%, denotă un nivel scăzut pentru această variabilă; 26, reprezentând 19,0%, au înregistrat un nivel mediu de determinare și doar 35 de subiecți, reprezentând 26,0%, denotă un nivel crescut de determinare. Deci, conform rezultatelor obținute pentru calitățile voinței descrise, la nivel comparativ identificăm că cei mai mulți participanți au înregistrat scoruri scăzute, în ordine consecutivă, la calitatea „Determinare”, „Vigoare”, „Atenție”.

În această ordine de idei menționăm că datele din literatura de specialitate denotă că în cazul jucătorilor de jocuri de noroc, decizia de a se implica în comportamentul adictiv este influențată de procesul volițional CITATION Grin04 \t \l 1048 [7, p.624]. De altfel, abținerea în cazul consumatorilor de droguri prezintă procese volitive de reabilitare, pofta resimțindu-se foarte puternic [8, p.8]. Dependențele reprezintă o problemă care provoacă persoanelor rușine, stigmatizare CITATION Grin04 \t \l 1048 [9, p.1], iar rolul voinței, a calităților volitive este important pentru a înțelege unde este granița dintre o alegere și pierderea controlului.

CONCLUZII

Conform rezultatelor obținute în experimentul de constatare subliniem că persoanele cu adicții, chestionate în cadrul acestei cercetări, prezintă cele mai scăzute scoruri pentru următoarele calități ale voinței: „Decizie”, „Independență”, „Autocontrol”,

„Perseverență”, „Inițiativă”, „Determinare”. Rezultatele obținute sunt în acord cu cele din literatura de specialitate, susținând o problemă la nivel de autoreglaj volitiv la acest tip de subiecți. Persoanele care prezintă un comportament adictiv pot prezenta dificultăți în ceea ce privește asumarea responsabilității, pot fi conștienți de dificultățile în care se află însă să fie nesiguri de propriile abilități de a gestiona dependența. Procesul decizional este luat cu dificultate, obiectul dependenței reprezentând la un moment dat o sursă a plăcerii devenind în timp o problemă ce afectează persoana pe toate palierele.

Adicțiile reprezintă o problemă care afectează milioane de oameni în jurul lumii, însă numai o parte dintre aceștia primesc suportul și tratamentul adecvat. Modul în care se dezvoltată intervențiile în acest domeniu este influențat de felul în care sunt înțelese. Persoana care manifestă un comportament adictiv are nevoie de un suport adecvat din partea specialiștilor, care să înțeleagă că dependența este o problemă reală în care comportamente precum actul volitiv, calitățile volitive sunt afectate.

REFERINȚE:

1. JAFFE, J.H. Trivializing dependence. british Journal of addiction, 1990, 85. 1425-1427. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.1990.tb01624.x>
2. HEINZ, A. et al. Addiction as learned behavior patterns. Journal of clinical medicine, 2019, 8.8: 1086 p. Disponibil: <https://doi.org/10.3390/jcm8081086>
3. KARIM, R., CHAUDHRI, P. Behavioral addictions: An overview. Journal of psychoactive drugs, 2012, 44.1: 5-17. Disponibil: <https://doi.org/10.1080/02791072.2012.662859>
4. CAMPBELL, W.G. Addiction: A disease of volition caused by a cognitive impairment. The Canadian Journal of Psychiatry, 2003, 48.10: 669-674. Disponibil: <https://doi.org/10.1177/0706743703048010>
5. GOLU, M. Fundamentele psihologiei. Editura Fundației România de Măine, 2007. ISBN 978-973-725-857-1
6. BAUMEISTER, R.F., VONASCH, A.J. Uses of self-regulation to facilitate and restrain addictive behavior. Addictive behaviors, 2015, 44: 3-8. Disponibil: <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.09.011>
7. OH, H., HSU, C. HC. Volitional degrees of gambling behaviors. Annals of Tourism research, 2001, 28.3: 618-637. Disponibil: [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(00\)00066-9](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(00)00066-9)
8. FODDY, B., SAVULESCU, J. Addiction and autonomy: can addicted people consent to the prescription of their drug of addiction? Bioethics, 2006, 20.1: 1-15. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8519.2006.00470.x>
9. ROCHETTE, M. et al. Addiction and volitional abilities: stakeholders' understandings and their ethical and practical implications. Neuroethics, 2023, 16.3: 24. Disponibil: <https://psycnet.apa.org/record/2024-12728-001>